

Føroysk list og virði hennara í uppbygging landsins

Formaðurin fyri teirri dansku nevndini, sum í 1936—37 var eina rannsóknarferð uppi í Føroyum at kanna um, hvat fólkið her hevði til matna og annars um livikorini í sini heild, yvir-lækni dr. med. Skuli V. Guðjónsson, hevði ymiskt fyri Føroyingar áhugavert at bera fram í tí frásagnarriti, hann lat frá sær aftaná, at ferðin var liðug.

T. d. heldur hann einki størvegis um mentunarstöðu Føroyinganna, í samburði við landsmenn sínar, Íslendingar. Hann finnst at føroyskum heimum, hann hevur vitjað. Tað eru heim í góðum standi og við nossligum búnyttum — men bókur saknast. Í Íslandi er óðrvisi. Har kann húsið vera fátæksligt, men bókurnar eru altíð at siggja í stovuni.

Somu atfinning hevur hann til listarhugin. Føroyingar hava ikki litsans, sigur hann. Dómi um tað er, at bátar teirra eru einslittir: altíð dapurt tjórbreddir. Íslendingar har aftur imóti mála bátar sínar við lystiligi reyðari, bláari (o. s. fr.) farging.

Her skal ikki verða farið út í æsir at mótprógva dómi Íslendingins. Kónir listarmenn kundu sagt okkum eitthvørt áhugavert um hetta sannroynda fyrbrigdi, at Føroyingum dámda best tað sum einlitt var. Tað er nútíðar-maðurin, sum er farin at nýta teir «livlige» «listarligu» litirnar. Nógvir og glógvandi litir til hús, bátar ella búreiðskap var ikki dámt. Bátur og amboð vóru ikki skreytflutir. Livskorini vóru hörð, og eisini liturin skuldi kanska sýna eitt einfalt, harðbalið álvarssemi.

Men sum sagt, litansurin er eisini broyttur. Ein útlendingur, sum ein fagran summarmorgun stóð niðri við strondina og hugdi niðan móti húsunum í føroyskari stórbygd, tók til, at tað, sum nettupp hugtók við føroyskum byggingarhátti, vóru teir listarligu litirnir. Tú sást næstan aldri tvey hús máláð við somu litum. Tað sýntist sum Føroyingurin hevði víðfódd evni at skifta og velja litir, tá ið hann skuldi mála síni hús, so tey ikki skuldu líkjast grannans. Eins og lit-skifti í landslagnum. Ella úr berginum, at tú ikki finnur tvey lomvigaregg, ið eru jøvnlitt — millum óll tvey hundradtúsundini, ið liggja í rókunum.

At listarkensla hevur búð í hesum fólki eins og í øllum øðrum fólki sæst eisini av listarmonnum, sum nú sýna seg, og sum strevast at skapa eina føroyska list. Framsýningin í Havnini á Ólavsøku gav

einum góðan varhuga av hesari stremban og gjörði ein hartil bilsnan at siggja, hvussu fjølbroytt og gróðrarik hin unga listin í Føroyum er.

Men list eins og onnur liv-tekin til andaligar røingar í einum fólki eigur at verða nørt og fjálgað um.

Í øllum londum og til allar tíðir hava menn verið, sum hava valt sær tað sum eina uppgávu at fjálga um listina og beinanvegin at taka listarmennin í tænastu sína. Tann tíðin, sum í sögun kallað verður renaissance-tíðin, hevði menn, pávar, kongar og handilshøvdingar, ið kappaðust hvør við annan at fáa fatur á hitt unga listarevni og seta hann at gera verk, sum bera og goyma skuldi bæði navn listarmannsins og hansara, sum stuðlaði hann til tess, niður til aðrar ættir. Pávannir í Rom, handilshøvdingarnir í Firenze og aðrastaðni í Ítalíalandi lótu teir tiltiknu listarmennin Michelangelo, Rafael, Leonardo da Vinci o. a., listarprýða sínar kirkjur, búrum og borgir.

Okkara tíð hevur verið fólksins tíð. Hin stóra fjöldin, sum undirkúgað lá, kom undan kavi og fór at stríðast fyri sínum livsrættindum.

Tað vóru tey mest «primitiva» livskrav, hon hevði at seta fram, og í bardaganum fyri teimum, hevði hon manga ferðina ikki stundir at røkja aðrar síður av mannalivinum.

Tíðin gjörðist demokratisk, fólkið kom til ræðið, og tað, sum einstaklingurin áður hevði havt undir hond, varð í mongum fornum lagt undir tey fólka-valdu tingini. Tí kom at liggja stór ábyrgd og uppgáva á fólksins monnum. Teir máttu geva mentunarlivinum, hinum týðningarmesta í mannalivinum, list og bókmentum, ans. Sum tað vóru teir ríku og mentarhugaðu stórmenninir í renaissance-tíðini, ið fjálgaðu um list og bókmentir, so skuldi tað nú vera alt fólkið gjøgnum sínar umboðsmenn, ið átóku sær hetta starv.

Demokratiska tíðin er eisini komin til okkara, og okkara umboðsmenn skulu nýta listina at venja fólkið at skilja demokratiska hugsjón. Listin, sum teir stuðla, skal inspirera teir sjálar og tjóðina alla til at gera gagns-verk og at skilja fólksins mál.

Og hvussu kann tað gerast? Jú, úrheimurin bæði í larnum tíðum og okkara tíð sýnir okkum, hvussu listin verður nýtt at eggja og inspirera fólkið. Teir byggja höllir, har landsins bestu

listarverk saman við øðrum heimsgitnum verkum verða varðveit. Og teir seta listarmenn at prýða sínar almennu bygningar, bæði teir, sum fáast við málalalist og myndahöggvalist. Og hetta seinra er hitt besta. Her livst lívið. Her viðgerast landsins livsmál, og her kann vera ein inspirationskelda, sum fólkið gongur til dag um dag.

Okkara almennu bygningar (ikki eru teir nógvir) glóga ikki av slíkum tjóðskaparligum listarverkum. Teir eru gráir og gerandisligir.

Ein kann taka fram Løgtingshúsið. Ein keðiligur og fantasileysur skrokkur bæði innan og uttan. Sjálvandi skuldu vit fingið eitt Tinghús, sum kundi ver-

ið arkitektoniskt prýði, ikki ein herming eftir útlenskum byggingarhátti, sum allur nýggir bygningar eru (sum t. d. kirkjurnar), men við føroyskum sniði hóskandi til landslag og fólksins sál.

Og innan kundu føroyskir listarmenn verið settir at prýða húsið. Ikki fyriskrivað teimum nakað, men latið teir rátt sjálvar. Nýtt sjálvir sín inspirationshug og síni skapandi ævni. Vit hava nógvi tilfar. Tilfar úr sögu, sögnum, fólkalívi og starvslívi. Og vit hava listarmenn við dramatiskum gávum, fantasi og eggjandi litsansi, sum ivaleyst eru förir at greiða slíkt verk.

Fóru fólksins menn at hugsa um slík stór mál og fingi tey fram, skulu teir líta á, at tað hevði nørt í stórum um virðingina fyri stovnum og virðum landsins.

Z.

Hví

er skattainntøkan í ár komin upp í 80 milliónur krónur?

Javnaðarmenn hava sagt og siga:

Landsins framburður og ríki-dómi liggur í framleiðsluni.

Er framleiðslan stór við smáum útreiðslum til útlandið, er fólksins livsevni góð.

Er framleiðslan litil, dettur fólkið niður í armóð.

Arbeiðið til óll á sjógv og landi er tí ein livsspurningur fyri tjóðina eins og fyri einstaklingin.

Javnaðarmenn settu tí allar kreftir inn uppá at fáa mestu framleiðslu í lag, fáa arbeiði fyri hvørja einastu hond.

Fyri at kunna gera hetta máttu vit hava arbeiðsambod.

Flokkurin arbeiðdi tí út fullfíggaðan plán fyri, hvussu vit skuldu fáa hesi amboð, hvussu vit skuldu seta verk í lag.

Grunnar vóru skaptir so sum flokkurin vildi. Men uppskotið um eina plánökonomiska nýtslu av okkara peningaavlopi við t. d. at keypa og byggja nútímans veiðifør eftir einum landspláni fall.

Við hjálp av tingsins grunnum, ið kentu uppá annan prioritet, komu fiskimenn at verða förir fyri at keypa óll tey skip, ið keypt eru, síðani kriggið helt uppát.

Við at skipini ikki vórðu keypt eftir landspláni komu tey at verða bæði dýrari og verri enn tey annars hövdu verið.

Men hóast so er, er tað landsliga sæð mikið betri, at tey eru keypt, enn um eingi vóru keypt og Føroyingar gingu arbeiðsleysir í dag.

Hesi skip, óll tey nýkomnu arbeiðsambod hava gjørt tað møguligt, at at kalla hvør einasta arbeiðsför hond hevur kunnað komið fram at framleitt, at produsera, so vit fingi eina so stóra innløgu at meirvinnan til fólk og feløg at skatta av hevur verið størri enn allur flotin hevur kostað.

Hesi amboð, ið eru komin við initiativi frá javnaðarflokkinum, hava landsliga sæð goldið seg aftur í eitt ár.

Hvør einasti Føroyingur má tí taka undir við javnaðarmonnum, tá sagt verður:

Arbeiði fyri hvørja hond á sjógv og landi.

Tá ið hetta hendir, er armóðin úthýst.

Eingin fiskimaður ella arbeiðari kann tí annað enn fylkjast við javnaðarmonnum.

Skrivstovugenta,

ið er kón í maskinskriving og hevur nakað av kunnleika til enskt mál, kann fáa pláss á skrivstovuni til 1. ella 15. april.

Telefonverkið.

Tit fáa

bestu málingina hjá okkum.

M. P. Jacobsens malarabúð.

Lastvognskoyring

Anton Arge (y) Husabrugv

Tlf. 434